

Nr 141.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en lånefond för bevattningsanläggningar m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1942.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Bergquist:

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 8 augusti 1941 har rektorn vid lantbrukshögskolan, professorn i agronomisk hydroteknik H. Flodkvist, hemställt om åtgärders vidtagande för inrättande av en lånefond för bevattningsanläggningar inom jordbruket och trädgårdsskötseln. Vid skrivelsen var bland annat fogad en redogörelse för ett vid lantbrukshögskolan år 1941 utfört försök med bevattning av betesvall. Vidare ha hushållningssällskapens ombud i skrivelse den 30 september 1941, i anslutning till en motion av Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, hem-

ställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsamt utredning rörande på vad sätt och i vad mån staten lämpligen skulle kunna understödja utförandet av anläggningar för bevattning av åker- och trädgårdsjord ävensom för riksdagen framlägga av denna utredning föranledda förslag. Över nämnda framställningar ha infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission gemensamt den 15 januari 1942 samt av statskontoret den 19 februari 1942. Lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen, som vid sitt utlåtande fogat en av professor Flodkvist den 10 december 1941 upprättad promemoria, ha föreslagit att en särskild lånefond, benämnd bevattningslånefonden, måtte inrättas ävensom att till sagda fond måtte å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 anvisas ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Med skrivelse den 15 januari 1942 har lantbruksstyrelsen överlämnat dels en den 23 augusti 1941 dagtecknad skrivelse av styrelsen för svenska vall- och mosskulturforeningen, däri foreningen hemställt om ett statsanslag av 3,500 kronor för igångsättande av vissa försök med artificiell bevattning av betesmarker inom södra delen av Kalmar län för utredande av den konstgjorda bevattningens ekonomiska förutsättningar för lantbruket, dels ock en den 24 november 1941 dagtecknad framställning av styrelsen för lantbrukshögskolan, däri högskolestyrelsen, under åberopande av en skrivelse av professor Flodkvist, hemställt om ett anslag av 10,500 kronor för utförande av vissa bevattningsförsök. Lantbruksstyrelsen, som uppgivit, att det i foreningsstyrelsens ansökning avsedda syftet komme att bli tillgodosett, därest högskolestyrelsens framställning bifölles, har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 till Lantbrukshögskolan: Bidrag till bevattningsförsök anvisa ett reservationsanslag av 10,500 kronor. Över sistnämnda framställningar har statens livsmedelskommission den 17 februari 1942 avgivit utlåtande.

Innan jag närmare ingår på de i förenämnda framställningar väckta förslagen torde jag få lämna följande uppgifter beträffande de erfarenheter som enligt handlingarna i ärendet redan vunnits inom landet i fråga om sambandet mellan nederbördens storlek under vegetationstiden och skördeavkastningen ävensom följande kortfattade redogörelse för tidigare utförda försök med bevattning i vårt land.

Inom stora delar av riket särskilt i de östligaste länen är försommarens nederbörd i allmänhet otillräcklig för att jorden skall giva optimal avkastning. Vattnet är därför i dessa trakter en faktor som ofta blir bestämmande för skördens storlek.

Medan jordbrukarna och trädgårdsodlarna tidigare stodo praktiskt taget hjälplösa under torkperioder, ha under senare tid maskinella anordningar för bevattning av trädgårdsanläggningar och under de tre senaste åren jämväl av betesvallar och åkerjord kommit till utförande på åtskilliga platser i södra och mellersta Sverige. Nämnda anordningar bestå av ledningar, varigenom vattnet ledes under tryck från tillgängliga vattensamlingar samt utsprides i regnform över fälten medelst särskilda spridningsaggregat.

Resultat föreligga av två med statsmedel utförda bevattningsförsök inom

landet, nämligen ett vid Målhammar i Västmanland och ett vid lantbrukshögskolan. Förstnämnda försök utfördes under åren 1922—1926 och stod under ledning av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Beträffande resultaten av detsamma anföres i lantbruksakademiens handlingar och tidskrift år 1928 bland annat följande.

»Vid förständig bevattning ha samtliga kulturväxter, ehuru i olika grad, lämnat ökad skörd. Genom bevattning kan konstgödsel bringas lämna säkrare och bättre resultat. Rotfrukterna, och därnäst i hög kultur varande betesvallar, lämna de bästa resultaten vid bevattning. Bevattning i förening med gödsling av betesvall omedelbart efter avbetningen är ett medel att åstadkomma hastig återväxt och därigenom göra sig oberoende av torkperioder med nedgång i mjölkproduktionen och nedsättning av ladugårdsskötselns räntabilitet. Mindre bevattningsanläggningar för trädgårdar kunna i väsentlig mån förbättra trädgårdsskötselns ekonomi.»

Med det vid lantbrukshögskolan år 1941 utförda bevattningsförsöket avsågs i första hand att undersöka skördeutslaget vid successivt ökade vattengivor. Enligt professor Flodkvists redogörelse för försöket erhöles vid bevattning betydande skördeökningar, vilket emellertid till en del måste tillskrivas den osedvanligt ringa nederbörden under försöksperioden.

I sin framställning om inrättande av en lånefond för bevattningsanläggningar har professor Flodkvist framhållit, att i Sverige för närvarande förefunnes stort intresse för anordnande av bevattningsanläggningar såväl inom jordbruket som inom trädgårdsskötseln. Den tekniska utvecklingen hade nu även nått så långt i fråga om enkelhet och billighet, att bevattning inom vissa gränser, främst inom de mera nederbördsfattiga delarna av landet, måste anses vara ägnad att bliva till gagn för jordbruk och trädgårdskultur. Professor Flodkvist har uttalat, att liksom staten sedan årtionden tillbaka kraftigt understödde torrlägningsverksamheten, staten även — särskilt under nuvarande förhållanden — borde lämna erforderligt stöd, då fråga vore om tillförande av vatten för avhjälpande av torkans härjningar. En lämplig åtgärd har synts vara grundandet av en bevattningslånefond, ur vilken lån på gynnsamma villkor skulle kunna lämnas till jordbrukare och trädgårdsmän. Beträffande den ifrågasatta låneverksamhetens närmare utformning har föreslagits följande.

Lån bör få utgå med belopp motsvarande den för respektive anläggning beräknade kostnaden, dock med högst 600 kronor för hektar vid flyttbar anläggning och med högst 1,800 kronor för hektar vid fast anläggning. Erhållet lån bör amorteras under 10 år med en tiondel årligen samt vara räntefritt under de tre första åren men därefter löna med 3 procents ränta. Ansökan om lån bör prövas och avgöras av lantbruksstyrelsen men inlämnas till vederbörande hushållningssällskap, som med eget yttrande antingen förordar eller avstyrker låns beviljande. Inom hushållningssällskap bör framställning om lån behandlas av sällskapets täckdikningsnämnd (grundförbättringsnämnd), i vilken som självskrivna ledamöter ingå en lantbruksingenjör och en jordbrukskonsulent som arbetar för dränering. Vid behandling av låneansökningar avseende trädgårdskultur synes sällskapets trädgårdskonsulent böra deltaga. Säkerhet för beviljat lån torde böra lämnas i enlighet med de grunder som gälla beträffande lån från jordbrukets maskinlånefond.

Det är av stor vikt, att i speciella fall lån må kunna beviljas även till redan utförda anläggningar. Pionjärerna på ifrågavarande område synas näm-

ligen icke böra komma i sämre ställning än de som hädanefter utföra sådana anläggningar.

Den för ändamålet erforderliga lånefonden synes böra tillföras ett kapital av 500,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen ha uttalat, att en given begränsning för anordnandet av bevattningsanläggningar låge däri, att hinder av rättslig art kunde möta. Intill dess erforderliga lagbestämmelser blivit utfärdade för reglering av rättsförhållandet mellan olika därav berörda intressen, har sålunda anläggning för bevattning ansetts kunna komma till stånd allenast, när företaget blott berörde en intressent och denne fritt disponerade över för företaget erforderligt vatten eller eljest betryggande förutsättningar förelåge för anläggningens utförande och framtida utnyttjande. Även med denna begränsning ha emellertid bevattningsanläggningar ansetts kunna beräknas komma till utförande i relativt stor utsträckning. Med hänsyn till bevattningsfrågans stora betydelse för landets jordbruk och trädgårdsskötsel ha myndigheterna därför ansett statsmakternas medverkan till dess lösning även i denna mera begränsade omfattning vara väl motiverad. Emellertid har den sålunda ifrågasatta statliga understödsverksamheten ansetts till en början böra få viss försökskaraktär. Myndigheterna, som i enlighet med professor Flodkvists förslag förordat, att till bestridande av kostnaderna för bevattningsanläggningar lån borde kunna få utgå ur en därtill särskilt avsatt lånefond, benämnd bevattningslånefonden, ha i fråga om de närmare villkoren för lånens åtnjutande m. m. anfört följande.

Vid låneberäkningen bör hänsyn få tagas till kostnaden för såväl utförandet av bevattningsanläggningen, däri inberäknat kostnad för erforderlig maskinuppsättning och material samt ersättningar, där sådana kunna ifrågakomma, som även kostnaden för upprättande av bevattningsplan.

Lån till varje särskilt företag bör få uppgå till belopp motsvarande högst 75 procent av anläggnings- och förrättningskostnaderna. Beviljat lån bör få innehavas under 2 år från första lyftningsdagen räntefritt och utan amortering. Därefter beräknas ränta å lånet på vanligt sätt, d. v. s. räntan må icke understiga medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av $\frac{1}{4}$ procent. Räknat från 2 år efter första lyftningsdagen bör lånet vid utgången av vart och ett av därpå följande 10 år återbetalas med $\frac{1}{10}$ av det ursprungliga lånebeloppet. För beviljat låns återbetalande m. m. bör ställas säkerhet, som kan godkännas av den myndighet, som skall förvalta den nya fonden.

Låneansökningar böra prövas och avgöras av lantbruksstyrelsen.

Någon beräkning rörande den ifrågasatta lånefondens storlek kan icke göras, innan närmare erfarenhet vunnits rörande verksamhetens blivande omfattning. Intet synes emellertid vara att erinra mot att fonden nu bestämmes till 500,000 kronor.

För handhavande av de nya uppgifter, som genom inrättande av en bevattningslånefond skulle komma att tillföras lantbruksstyrelsen, torde bliva erforderligt att hos styrelsen tillfälligtvis anställa på området särskilt sakkunnig att biträda med uppgörandet av bevattningsplaner m. m. För undersökningar på förrättningsställena samt uppgörandet av arbetsplaner m. m. rörande bevattningsföretagen bör den sakkunnige äga att av vederbörande rekvisiter uppbära visst arvode. Därutöver bör av statsmedel utgå visst

belopp till hans avlöning jämte reseersättningar. Lantbruksstyrelsen torde få tillfälle att framdeles inkomma med beräkning över för anställandet av ifrågasvarande experter erforderliga medel. Emellertid må redan nu framhållas, att kostnaderna för ändamålet kunna antagas bli relativt obetydliga och icke behöva överstiga 5,000 kronor för år.

I sitt utlåtande den 19 februari 1942 har *statskontoret* framhållit följande.

För den händelse den ifrågasatta hjälpverksamheten befinnes nödvändig ur folkförsörjningens synpunkt, har statskontoret icke något att erinra mot inrättandet av en lånefond för sådant ändamål.

Mot de föreslagna lånevillkoren har ämbetsverket vissa erinringar. Enligt de uppdragna riktlinjerna skulle beviljat lån under två år från första lyftningsdagen få innehavas räntefritt och utan amorteringsskyldighet. En dylik eftergift vore enligt ämbetsverkets uppfattning motiverad, därest bevattningsanläggningen först efter nämnda tid kunde väntas lämna något resultat. Då bevattningen inverkar på skördeutfallet redan första året, torde emellertid anläggningen kunna förräntas och amorteras utan dylikt uppskov. Bestämelsen om viss tids ränte- och amorteringsfrihet synes därför böra utgå. I stället för det föreslagna sättet för räntebestämningen torde vidare böra föreskrivas, att räntan skall fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av den effektiva medelräntan av statens fasta upplåning. Denna metod för räntebestämningen överensstämmer för övrigt med det förslag i sådant hänseende, som statskontoret har för avsikt att framlägga vid fullgörandet av en ämbetsverket anbefalld utredning rörande sättet för bestämmandet av räntan å statens utlåningsfonder.

I fråga om lånevillkoren i övrigt, lånerörelsens handhavande samt fondens föreslagna storlek har statskontoret icke något att erinra.

Jag torde härefter få övergå till att redogöra för de framställda förslagen rörande anslag till vissa bevattningsförsök.

Styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen har i sin förenämnda skrivelse den 23 augusti 1941 anfört i huvudsak följande.

Sedan några år tillbaka har ett ekonomiskt något så när överkomligt bevattningsaggregat (kostnad 6—8.000 kronor) inköpts och utnyttjats på kulturbetena hos godsägaren A. Elfverson, Kölby gård, Kalmar län. Föreningen har sig bekant att åtminstone tre andra jordbrukare i kalmartrakten rekviderat samma sorts aggregat till sina gårdar.

Styrelsen anser, att föreningen i samverkan med lantbrukshögskolans hydrotekniska institution utan dröjsmål bör utreda frågan om den konstgjorda bevattningens ekonomiska förutsättningar för kulturbete i landets torraste delar och har därför som en förberedande åtgärd av godsägare Elfverson utverkat tillstånd att få genomföra tvenne försöksserier, nödvändiga för en första orientering i ärendet, nämligen under förutsättning att allmänna medel kunde erhållas för uppgiften.

De beräknade kostnaderna för verksamhetens igångsättande och bedrivande under år 1942 utgöra omkring 3.500 kronor. Därvid beräknas 1.500 kronor såsom arvode till en försöksassistent (6 mån. à 250 kronor), 500 kronor såsom ersättning till jordägaren, 400 kronor till bestridande av stängselkostnader, 800 kronor till anskaffande av regnavskärningsanordningar och regnmätare samt 300 kronor till diverse omkostnader.

Professor Flodkvist har yttrat följande beträffande betydelsen av att en planmässigt upplagd försöksverksamhet kommer till stånd i fråga om den konstgjorda bevattningen.

På grund av att kostnaderna för maskinella anläggningar för bevattning äro ganska betydande måste deras användning för att bliva ur ekonomisk synpunkt förmånlig begränsas till sådana platser, där de naturliga förutsättningarna äro gynnsamma. För att man skall kunna bedöma en dylik anläggningens lönsamhet är det vidare nödvändigt att känna såväl anläggningskostnaderna, som värdet av de skördeökningar, bevattningen kan förväntas medföra. Medan de förra ganska väl låta sig beräknas, kan den genomsnittliga skördeökningen icke utan vidare fastställas. Den enda möjligheten att kunna bestämma denna är genom att utföra bevattningsförsök.

Med hänsyn till att verksamheten för anläggande av system för konstgjord bevattning kan förväntas få en väsentligt ökad omfattning under den närmast kommande tiden, är det av stor betydelse att en planmässigt upplagd försöksverksamhet på ifrågavarande område kommer till stånd. Ett stort antal frågor såsom fastställandet av den optimala vattengivan för olika grödor under olika betingelser, lämpliga tidsintervaller mellan vattengivorna, vatten- och lufttemperaturens inverkan på växtligheten, förhållandet mellan bevattning och gödsling, huruvida bevattning kan ske med avfallsvatten samt med saltvatten m. fl. problem kräva sålunda sin lösning. En dylik försöksverksamhet synes lämpligen böra stå under ledning av lantbrukshögskolans hydrotekniska institution.

Såsom ett led i nämnda försöksverksamhet har år 1941 vid lantbrukshögskolan utförts ett bevattningsförsök å betesvall, vilket planeras skola pågå under en följd av år. För att erhålla en allsidig belysning av frågan om bevattningens lönsamhet är det önskvärt, att dylika försök kunna utläggas på olika platser inom de delar av landet, där torka är vanlig. Försök torde sålunda böra utläggas i Kristianstads, Kalmar och Stockholms län. I Kristianstads län torde försöket lämpligen böra anläggas på statens försöksgård i Ugerup. I Kalmar län torde försöket böra anordnas i samråd med svenska vall- och mosskulturföreningen. I Stockholms län synes försöket böra utföras i samråd med Stockholms läns och stads hushållningssällskap och gå ut på utrönande av saltvattnets lämplighet för bevattning. Slutligen bör bevattningsförsöket vid lantbrukshögskolan utvidgas till ett kombinerat bevattnings- och gödslingsförsök.

Beträffande kostnaderna för de av lantbrukshögskolans hydrotekniska institution planerade bevattningsförsöken under år 1942 har åberopats följande uppställning.

Fasta kostnader:

Anläggningskostnader för 4 bevattningsförsök å 2,000 kronor	kronor	8,000
---	--------	-------

Driftkostnader:

Ersättning å 500 kronor under 1 år till 3 försöksvärdar för skötsel av försöken under ledning av hydrotekniska institutionen	»	1,500
Beräknade resekostnader och reseersättningar åt försöksledaren	»	1,000

Summa kronor 10,500.

Enligt *styrelsens för lantbrukshögskolan* uppfattning är det av synnerligen stor vikt, att ifrågavarande bevattningsförsök kunna komma till utförande redan våren och sommaren 1942.

Lantbruksstyrelsen har i detta hänseende framhållit bland annat följande.

Frågan om bevattningens ekonomi är för vårt lands vidkommande ännu så gott som helt outredd. Det är därför synnerligen angeläget, att försöksverksamhet snarast — helst redan nästkommande vegetationsperiod — kommer till stånd för belysande av den mångfald frågor, som härvidlag äro av vikt. Då en bevattningsanläggnings lönsamhet i regel icke torde bliva beroende enbart av bevattningens betydelse för betesväxter, synes försöksverksamheten böra göras mer allsidig än styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen i sin framställning ifrågasatt. Med hänsyn till att de riktlinjer för en verksamhet med bevattningsförsök, som angivas i professor Flodkvists framställning, i huvudsak synas väl avvägda förordas, att erforderliga medel anvisas för anordnande av bevattningsförsök väsentligen i enlighet med sagda riktlinjer.

Medelsbehovet härför synes icke nu kunna med större noggrannhet beräknas. Mot att, såsom ifrågasatts, ett belopp av 10,500 kronor anvisas för ändamålet i tilläggsstat för innevarande budgetår synes emellertid intet vara att invända. Beloppet bör ställas till högskolestyrelsens förfogande. På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att meddela närmare föreskrifter rörande beloppets användning.

Statens livsmedelskommission har anfört, att den av lantbrukshögskolan föreslagna anordningen — varigenom även det i svenska vall- och mosskulturföreningens ansökan avsedda syftet komme att bliva tillgodosett — syntes kommissionen ändamålsenlig, enär ifrågavarande försöksanordning borde bedrivas så allsidigt som möjligt, bland annat för utrönande av en bevattningsanläggnings lönsamhet under olika förhållanden och för skilda grödor. Med stöd härav har livsmedelskommissionen tillstyrkt förslaget om en medelsanvisning med 10,500 kronor för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för innevarande budgetår.

På grund av de senaste årens starka torkperioder, som i vissa trakter av landet medfört svår missväxt, har ett starkt intresse för konstgjord bevattning av fält och trädgårdar framträtt. Med tillgodogörande av vunna erfarenheter på området ha även bevattningsanläggningar genom enskilt initiativ kommit till utförande, vilka i vissa fall visat sig giva lovande resultat. Med hänsyn till den betydelse bevattningsfrågans lösande torde få för jordbruket och trädgårdsskötseln inom de delar av landet, där erforderlig vattentillgång förefinnes, torde det vara befogat, att staten lämnar visst stöd för anordnandet av bevattningsanläggningar.

I likhet med lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen anser jag det lämpligt att en lånefond, benämnd bevattningslånefonden, inrättas, från vilken lån för bestridande av kostnaderna för bevattningsanläggningar kunna beviljas. Fonden synes böra stå under statskontorets förvaltning. Med hänsyn till att frågan om anordnandet av bevattningsanläggningar ännu får anses befinna sig på försöksstadiet synes lånerörelsen tills vidare böra begränsas till sådana anläggningar, beträffande vilka särskilt gynnsamma naturliga förutsättningar föreligga och för vilka erforderligt vatten fritt disponeras.

Beträffande storleken av de lån, som böra ifrågakomma, kan jag ansluta

*Departements-
chefen.*

mig till lantbruksstyrelsens förslag. Lån torde sålunda få lämnas intill 75 procent av den för varje särskilt företag beräknade anläggningskostnaden, däri inberäknat kostnaden för upprättande av erforderlig bevattningsplan. Det torde böra ankomma på lantbruksstyrelsen att besluta om utlåmning av lån, dock först sedan vederbörande hushållningssällskap efter hörande av sin täckdikningsnämnd avgivit yttrande samt bevattningsplan upprättats. Av sådan plan bör framgå bland annat jordens beskaffenhet, dräneringstillstånd och användning, ifrågasatt anläggnings närmare utformning och kapacitet, anläggningskostnad och beräknade årliga kostnader. För bedömandet av frågan om lönsamheten av ifrågasatt företag torde även böra angivas de fördelar, vilka väntas kunna erhållas under skilda förhållanden genom tillkomsten av bevattningsanläggning.

Enär för granskning och planläggning av bevattningsföretag torde erfordras särskild sakkunskap, har jag icke något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag att möjlighet beredes för anlåtande inom styrelsen av en på området sakkunnig person för biträde med uppgörandet av bevattningsplaner m. m. För planläggningar ävensom för undersökningar å förrättningsställena torde vederbörande rekvirenter böra erlægga vissa avgifter. Dessa böra i möjligaste mån avvägas så att kostnaderna för resor och avlöning till den sakkunnige kunna täckas genom inflytande avgifter. Därest avgifterna icke visa sig tillräckliga, torde för ändamålet få tagas i anspråk medel, som stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

I fråga om bestämmelserna i övrigt för den nu ifrågasatta låneverksamheten kan jag i huvudsak ansluta mig till lantbruksstyrelsens och livsmedelskommissionens förslag. Då den konstgjorda bevattningen vid inträffande torkperioder torde medföra ett bättre utnyttjande av jordens växtkraft redan under det första året, synes någon räntefrihet dock ej böra ifrågakomma. Beträffande räntan vill jag, med hänsyn till vad statskontoret anfört, förorda att densamma fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av den effektiva medelräntan av statens fasta upplåning. Räknat från två år efter första lyftningsdagen bör erhållet lån återbetalas under en tid av 10 år. För återbetalningen synes böra ställas säkerhet, som kan godkännas av den myndighet som handhar lånerörelsen. Där särskilda skäl föreligga, torde undantagsvis lån böra få utgå även till redan utförda anläggningar.

Att med någon större grad av säkerhet beräkna medelsbehovet för den nu ifrågasatta låneverksamheten är uppenbarligen icke möjligt. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag synes emellertid till den nya lånefonden böra anvisas ett belopp av 500,000 kronor. Då det är av vikt, att verksamheten kan igångsättas redan under innevarande budgetår, vill jag förorda att sagda belopp anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår. Därest riksdagen bifaller vad sålunda förordats, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda för ifrågavarande verksamhet erforderliga bestämmelser.

Vad härefter angår frågan om medelsanvisning för utförandet av vissa bevattningsförsök, framgår av den i ärendet förebragta utredningen att

åtskilliga problem ännu föreligga, vilka måste lösas för att fältbevattningen skall kunna giva bästa möjliga resultat under olika förhållanden och för olika grödor. På grund av det intresse som råder inom landet för anordnandet av bevattningsanläggningar synes det vara av vikt att en sådan försöksverksamhet kommer till stånd, som kan giva en god vägledning beträffande den konstgjorda bevattningens möjligheter. I likhet med de hörda myndigheterna vill jag därför förordna, att vissa bevattningsförsök må komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med den av lantbrukshögskolans styrelse framlagda planen. Vid bifall härtill torde det i styrelsens för svenska vall- och mosskulturföreningen framställning avsedda syftet även bli tillgodosett. För utförandet av de av lantbrukshögskolan till år 1942 planerade bevattningsförsöken erfordras ett belopp av 10,500 kronor, och jag vill förordna att nämnda belopp anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Lantbrukshögskolan: Anordnande av bevattningsförsök. För användningen av anslaget, vilket bör ställas till styrelsens för lantbrukshögskolan förfogande, torde Kungl. Maj:t i sinom tid böra meddela erforderliga föreskrifter.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa

- 1) till *Bevattningsslånefonden* å kapitalbudgeten under rikens statens utlåningsfonder ett *reservationsanslag* av kronor 500,000;
- 2) till *Lantbrukshögskolan: Anordnande av bevattningsförsök* under nionde huvudtiteln ett *reservationsanslag* av kronor 10,500.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.